

Františkovo slovo

č.249

Rétorika střetu civilizací slouží jen k podněcování nenávisti

Jediným křesťanským extremismem je láska

Překonat logiku střetu a objevit v sobě i druhých děti jediného Otce

Smiřte se s Bohem – Poselství papeže Františka k postní době

Papež: S duchem tohoto světa se nevyjednává

Postní doba: vstup na poušť

Papež František - »Hořkosti v kněžském životě«

výtah hlavních myšlenek z promluv papeže Františka a zpráv z Vatikánu. Plné znění naleznete na stránkách Radio Vaticana.

Rétorika střetu civilizací slouží jen k podněcování nenávisti

Drazí bratři,

těší mne, že jsem zde s vámi, a děkuji každému z vás, že jste přijali pozvání Italské biskupské konference k účasti na tomto setkání středomořských místních církví. Při pohledu na tuto baziliku sv. Mikuláše se mi vybavuje zdejší setkání s představiteli katolických a pravoslavných církví. Je to podruhé během krátké doby, kdy dochází k podobné události. Tehdy to bylo poprvé po velkém schismatu, kdy jsme se sešli všichni společně, a nyní se poprvé schází biskupové všech zemí kolem Středoziemního moře. Myslím, že bychom mohli Bari nazvat hlavním městem jednoty, jednoty církve, dovolí-li mons. Cacucci (arcibiskup Bari – pozn.překl.). Děkuji za přijetí, excellence.

Když mi před časem kardinál Bassetti představil tuto iniciativu, s radostí jsem ji okamžitě přijal a spatřil v ní možnost zahájit určitý proces naslouchání a konfrontace a přispět k míru v této centrální světové zóně. Proto jsem tady chtěl být a dosvědčit hodnotu, obsaženou v novém paradigmatu bratrství a kolegiality, jehož jste výrazem. Líbilo se mi, že jste tento dialog označili výrazem *družný*.

Považuji za příznačné, že místem konání tohoto setkání je Bari. Toto město je důležité vzhledem ke kontaktům, jež udržuje s Blízkým východem a s africkým kontinentem, a je také výmluvným znamením toho, jak hluboké kořeny mají vztahy mezi různými národy a tradicemi. Diecéze Bari odedávna pěstuje také ekumenický a mezináboženský dialog a neúnavně se zasazuje o upevňování svazků vzájemného respektu a bratrství. Není náhodou, že jsem právě sem – jak už jsem řekl – pozval před rokem a půl představitele blízkovýchodních křesťanských obcí na důležité setkání, výměnu a sdílení, jež by napomohlo sesterským církvím ke společné cestě a sblížení.

V tomto zvláštním kontextu jste se zde sešli k reflexi o povolání a údělu Středomoří, o předávání víry a podpoře míru. *Mare nostrum* je fyzické i duchovní místo, kde se utvářela naše civilizace jako výsledek setkání různých národů. Právě na základě svého spoluutváření zavazuje toto moře národy a kultury, jež jsou si zde neustále nablízku, a nabádá je pamatovat na to, co je spojuje, a připomínat si, že jedině životem ve svornosti mohou využívat příležitostí, které tento region nabízí, pokud jde o zdroje, přírodní krásy a rozmanité lidské tradice.

V dnešní době se význam této zóny v důsledku dynamik globalizace neumenšil. Naopak, role Středomoří se umocnila jakožto křižovatka zájmů a dění, významná ze sociálního, politického a ekonomického hlediska. Středomoří zůstává strategickou zónou, jejíž rovnováha ovlivňuje také ostatní části světa.

Lze říci, že jeho dimenze jsou nepřímou úměrou jeho velikosti, díky níž by spíše než k moři mohlo být přirovnáno k jezeru, jak řekl již Giorgio La Pira. Označením Tiberiádské jezero naznačil podobnost mezi Ježíšovou a naší dobou, mezi prostředím, ve kterém se pohyboval Ježíš a ve kterém žijí národy, které jej obývají dnes. A jako Ježíš působil v heterogenním kontextu kultur a náboženství, tak i my se ocitáme v polyedrickém a mnohotvárném rámci, drásaném rozděleními a nerovnostmi, jež zvětšují jeho nestabilitu. V tomto epicentru hlubokých zlomů a ekonomických, náboženských, konfesních a politických konfliktů jsme povoláni nabízet svědectví jednoty a pokoje. Činíme tak svojí vírou a příslušností k církvi a ptáme se, jaký vklad můžeme nabídnout všem mužům a ženám Středomoří jakožto učedníci Páně.

Předávání víry nemůže nesklízet plody odkazu, kterého je Středomoří nositelem. Je to odkaz, který křesťanské komunity střeží, uvádějí do života katechezí, slavením svátostí, utvářením svědomí a osobním i komunitním nasloucháním Pánovu Slovu. Zejména v lidové zbožnosti nachází křesťanská zkušenost svůj příznačný a nezadatelný výraz. Zbožnost lidu je opravdu výrazem jednoduché a ryzí víry. Zde bych rád zmínil také onen klenot, kterým je paragraf č. 48 exhortace *Evangelii nuntiandi* o lidové zbožnosti, kde svatý Pavel VI. použil na místo slova religiozita pojem zbožnost a kde poukazuje na její klady i nedostatky. Tento paragraf musí být vodítkem našeho zvěstování evangelia národům.

V této oblasti existuje také mimořádný potenciál uměleckého odkazu, který sjednocuje obsahy víry s kulturním bohatstvím a krásou uměleckých děl. Je to poklad, který nepřetržitě láká miliony

návštěvníků z celého světa a zasluhuje starostlivou péči jakožto propůjčené drahocenné dědictví, které má být předáno budoucím generacím.

Na tomto pozadí nelze zvěstování evangelia oddělovat od úsilí o společné dobro, což nás nutí, abychom jednali jako neúnavní tvůrci pokoje. Středomoří je dnes ohrožováno četnými ohnisky nestability a války jak na Blízkém východě, tak v různých státech severní Afriky, jakož i mezi různými etniky či náboženskými a konfesními skupinami. Nemůžeme opomenout dosud nevyřešený konflikt mezi Izraelci a Palestinci, a hrozbu jeho nerovného řešení, věštící novou krizi.

Válka, která orientuje zdroje na výrobu zbraní a vojenskou sílu a odděluje je od životních funkcí společnosti, jakými je podpora rodin, zdravotnictví a školství, „odporuje rozumu“, podle známého vyjádření svatého Jana XXIII. (*Pacem in terris*, 62, 67). Jinými slovy, je to šílenství, protože je šílenost ničit domy, mosty, továrny, nemocnice, zabíjet lidi a pustošit zdroje namísto vytváření lidských a ekonomických vztahů. Je to šílenství, na které nemůžeme přistoupit. Válka nikdy nesmí být považována za normální, ani akceptována jako nějaký nevyhnutelný prostředek regulace rozdílů a protikladných zájmů. Nikdy.

Posledním účelem každé lidské společnosti zůstává mír, takže lze tvrdit, že pro nikoho „nemá mír žádnou alternativu“ (*Závěr setkání s blízkovýchodními patriarchy*, Bari, 7. července 2018). Neexistuje smysluplná alternativa míru, protože každý záměr vykořisťovat a ovládat znetvořuje toho, kdo udeřil, i toho, kdo byl zasažen, a vyjevuje krátkozraké pojetí reality, poněvadž zbavuje budoucnosti druhé, ale i sebe. Válka je selhání veškerých lidských a božských plánů. Stačí navštívit krajinu či město, jež byly dějištěm konfliktu, abychom spatřili, jak se v důsledku nenávisti mění zahrada v nehostinnou poušť a pozemský ráj v peklo. Chtěl bych dodat, že je těžkým hříchem pokrytectví, pokud na mezinárodních konferencích a shromážděních mluví mnohé státy o míru a potom prodávají zbraně těm státům, které jsou ve válce. To je obrovské pokrytectví.

Budování míru, jež musí církev a každá občanská instituce vždycky vnímat jako prioritu, má svůj nezbytný předpoklad ve spravedlnosti. Ta je popírána všude, kde jsou požadavky lidí ignorovány a dílčí ekonomické zájmy převažují nad právy jednotlivců a komunit. Překážkou spravedlnosti je dále skartační postoj, který jedná s lidmi jako s věcmi, plodí a zvětšuje nerovnosti, takže na březích téhož moře žijí těsně vedle sebe opulentní společnosti i takové, v nichž mnozí zápasí o přežití.

K odstranění tohoto postoje zásadně přispívají nesčetná charitativní, výchovně-vzdělávací díla uskutečňovaná křesťanskými komunitami. Pokaždé, když diecéze, farnosti, sdružení, dobrovolníci i jednotlivci přinášejí pomoc těm, kdo jsou opuštěni či v nouzi, stává se evangelium znovu přitažlivým.

Ve snaze o obecné dobro, které je jiným jménem míru, je třeba přijmout kritérium, na které poukázal La Pira, totiž nechat se vést „očekáváním chudých“ (srov. G. La Pira, *Le attese della povera gente*, Cronache sociali 1/1950). Tento princip, který nesmí být nikdy odsouván stranou kalkulací či konvencemi, neboť je-li brán vážně, umožňuje radikální antropologickou změnu, která zlidštuje všechny.

K čemu je ostatně společnost, která dosahuje stále nových technologických výsledků, ale stává se méně solidární s těmi, kdo jsou v nouzi? Zvěstování evangelia předáváme logiku, podle níž nikdo není poslední, a snažíme se, aby církev svým stále činorodějším nasazením byla znamením přednostní pozornosti vůči malým a chudým, protože »tělesné údy zdánlivě nejslabší jsou nejpotřebnější« (1 Kor 12,22) a »trpí-li jeden úd, trpí s ním všechny« (1 Kor 12,26).

Mezi nejvíce trpící patří v oblasti Středomoří ti, kdo prchají před válkou nebo opouštějí svoji zemi ve snaze najít důstojný lidský život. Počet těchto bratří, nucených opouštět drahé a vlast a vystavovat se krajně nejisté situaci, se zvýšil v důsledku narůstajících konfliktů a dramatických klimatických a ekologických podmínek stále rozsáhlejších oblastí. Je snadné vytušit, že tento fenomén a jeho epochální dynamika poznamenává Středomořský region, na což státy a náboženské komunity nemohou zůstat nepřipraveny. Týká se to zemí, kterými vedou migrační proudy, cílových zemí, ale také vlád a církví těch zemí, odkud migranti pocházejí, a které pozorují, jak odchod mnoha mladých lidí ochuzuje jejich budoucnost.

Jsme si vědomi, že se v různých sociálních kontextech šíří lhostejnost, ba dokonce odpor, připomínající postoj, který je demaskován v četných evangelních podobenstvích na těch, kteří se uzavírají do svého bohatství a soběstačnosti, aniž by si všímali těch, kteří se slovy či pouhým stavem svojí nouze

domáhají jejich pomoci. Šíří se strach, který aktivuje obranné postoje vůči tomu, co je účelově vykreslováno jako invaze. Rétorika střetu civilizací slouží jen k ospravedlňování násilí a podněcování nenávisti. Nedostatečnost či přímo slabost politiky jsou spolu s fanatismem příčinami radikalismu a terorismu. Mezinárodní společenství se zastavilo u vojenských intervencí, zatímco by mělo budovat instituce, které zaručují rovné příležitosti a místa, kde budou mít občané možnost nasadit se pro obecné dobro.

Bratři, pozvědněme hlas a žádejme vlády o ochranu menšin a náboženské svobody. Pronásledování, jehož jsou obětí především - byť nejenom - křesťanské komunity, je rána, jež drásá naše srdce a nemůže nás nechávat lhostejnými.

Zároveň však nikdy nepřipustíme, aby ti, kdo hledají naději za mořem, umírali bez pomoci anebo aby se ti, kdo přicházejí zdaleka, stávali obětí sexuálního vykořisťování, byli špatně placeni nebo najímáni mafiemi.

Přijetí a důstojné začlenění jsou zajisté etapami nesnadného procesu. Nicméně, je nepřípustné si myslet, že mu lze čelit stavbou zdí. Mám strach, když slyším promluvy některých leaderů nových forem populismu. Připomínají mi proslovy, které rozsávaly strach a pak nenávist ve 30. letech minulého století. Jak jsem tedy řekl, tento proces je nemožné řešit stavbou zdí. Takto se spíše zabrání v přístupu k bohatství, jehož je nositelem ten druhý, který vždycky skýtá příležitost k růstu. Pokud se popírá touha po sdílení, vepsaná do srdce člověka i dějin národů, zamezuje se procesu sjednocení lidské rodiny, který si přes tisícera protivenství již razí cestu.

Minulý týden mi jeden turínský umělec poslal obraz, znázorňující na dřevě útěk do Egypta, a sv. Josef tam byl zachycený ne tak klidně, jak jsme zvyklí jej vídat, nýbrž jako syrský uprchlík s dítětem na ramenou. Ukazuje bolest, nesnaží se skrývat drama Dítěte Ježíše při útěku do Egypta. A totéž se děje dnes.

Středomoří má v tomto smyslu zvláštní poslání. Je mořem míšení, „kulturně vždycky otevřené setkání, dialogu a vzájemné inkulturaci“. Rasová čistota nemá budoucnost. Míšenecké poselství je velmi výmluvné. Být součástí Středomoří je tedy mimořádná možnost. Nedopustíme proto, aby se vlivem nacionalismu rozšířilo opačné přesvědčení, že státy méně dostupné a zeměpisně izolované budou privilegovány. Jedině dialog umožňuje setkat se, překonat předsudky a stereotypy, vyjádřit se a lépe se poznat. Družný dialog, jak jsem tu dnes slyšel.

Zvláštní příležitost v tomto smyslu představují nové generace. Když mají zajištěný přístup ke zdrojům i podmínky, aby se mohly stát protagonisty svojí cesty, ukáže se životní míza, schopná tvořit budoucnost, a také naděje. Takový výsledek je však možný pouze tam, kde existuje nikoli povrchní, nýbrž upřímné a přejícné přijetí, prokazované všemi a na všech úrovních, na rovině každodenních mezosobních vztahů, jakož i na politické a institucionální rovině, a je prosazované těmi, kdo vytvářejí kulturu a mají větší zodpovědnost vůči veřejnému mínění.

Pro toho, kdo věří v evangelium, má dialog nejenom antropologickou, nýbrž i teologickou hodnotu. Naslouchat bratru není jenom skutek lásky, ale také způsob, jak naslouchat Božímu Duchu, který zajisté působí také v druhém a promlouvá za hranicemi, do kterých jsme často pokoušeni vtěšňávat pravdu. Známe i hodnotu pohostinnosti, »protože tak přijali někteří ve svém domě anděly« (Žid 13,2).

Je zapotřebí vypracovat teologii přijetí a dialogu, jež reinterpretuje a znovu předloží biblickou nauku. Může být vypracována pouze tehdy, pokud se všemožně usiluje o první krok a nevyloučí se zárodky pravdy, jimiž jsou druzí také nositeli. Tak se konfrontace mezi obsahy různých náboženství bude moci týkat nejenom pravd víry, ale i specifických témat, která se stanou zásadními body celého učení.

Dějiny zakoušely příliš často protiklady a střety, založené na pokřivených přesvědčeních, že potíráním těch, kdo nesdílejí naše krédo, bráníme Boha. Extrémismy a fundamentalismy ve skutečnosti popírají důstojnost člověka i jeho náboženskou svobodu, způsobují morální úpadek a rozdmýchávají antagonistické pojetí lidských vztahů. I proto je naléhavě třeba živého setkání různých náboženství, podněceného upřímným respektem a mírovým úmyslem.

Takové setkání je nesené vědomím, které vyjadřuje *Dokument o bratrství*, podepsaný v Abú Dhabí, že „pravé náboženské nauky vybízejí k zakotvení v hodnotách míru, k podpoře hodnot vzájemného

poznání, *lidského bratrství* a společného soužití“. Také pomoc chudým a přijetí migrantů je tudíž možné uskutečňovat aktivnější spoluprací odlišných náboženských skupin a komunit, takže se tato konfrontace oživí společnými úmysly a bude provázena faktickou snahou. Ti kdo si společně špiní ruce při vytváření míru a pohostinnosti, nebudou proti sobě moci už bojovat z náboženských důvodů, nýbrž vydají se stezkami uctivé konfrontace, vzájemné solidarity a úsilí o jednotu. To je opak toho, co jsem cítil při návštěvě Lampedusy, totiž ovzduší lhostejnosti. Ostrov byl přívětivý, ale ve světě panuje lhostejnost.

Toto jsou přání, o něž jsem se s vámi, drazí bratři, chtěl podělit na závěr plodného a útěšného setkání těchto dnů. Svěřuji vás přímluvě apoštola Pavla, který jako první překročil Středomoří a čelil nebezpečím a protivenstvím všeho druhu, aby nesl všem Kristovo evangelium. Jeho příklad ať vám ukazuje cesty, kterými je třeba se nadále ubírat s radostnou a osvobozující snahou předávat víru v naší době.

Jako mandát vám předávám slova proroka Izaiáše, aby se dostalo naděje a síly vám i vašim komunitám. Tváří v tvář zpusťování Jeruzaléma, jež následovalo po vyhnanství, nepřestává tento prorok vyhlížet budoucnost pokoje a prosperity: »Znovu postaví, co bylo dávno v troskách, znovu pozvednou opuštěné pozůstatky minulosti, obnoví města v rozvalinách, opuštěné pozůstatky minulých pokolení« (Iz 61,4). Toto je dílo, které vám svěřuje Pán v tomto milovaném Středomoří: obnovit přerušené svazky, znovu postavit města zničená násilím, dát rozkvést zahradám tam, kde je dnes vyprahlá půda, vlévat naději tomu, kdo ji ztratil, a povzbuzovat toho, kdo je uzavřen do sebe, aby se nebál bratra. A viděl v tom, co se dnes stalo hřbitovem (míněno Středozemní moře – pozn.překl.), místo budoucího zmrtvýchvstání. Pán ať provází vaše kroky a žehná vašemu dílu smíření a pokoje. Děkuji.

Homilie

23.2.2020

Jediným křesťanským extremismem je láska

Ježíš cituje starozákonní předpis: »Okno za okno, a zub za zub« (Mt 5,38; Ex 21,24). Víme, co znamenal: kdo ti něco vezme, tomu učiníš totéž. Ve skutečnosti to byl velký pokrok, protože se tak zamezovalo horší odplatě. Pokud ti někdo učinil něco zlého, odplatíš mu stejnou měrou, nesmíš mu udělat něco horšího. Uzavření sporu remízou byl krok vpřed. Ježíš jde však mnohem dál: »Ale já vám říkám: neodporujte zlému« (Mt 5,39). Ale jak, Pane? Jestli o mně někdo smýšlí špatně, jestli mi někdo ublíží, nemohu mu splatit stejnou mincí? Ne, říká Ježíš: ne násilím, žádné násilím.

Můžeme si myslet, že Ježíšovo učení sleduje určitou strategii: zlý nakonec přestane. To však není důvod, proč Ježíš požaduje lásku i vůči těm, kdo se dopouštějí zla. Co je oním důvodem? Že Otec, náš Otec, chová lásku vředy ke všem, i když není opětována. »On dává vycházet svému slunci pro zlé i pro dobré a sesílá déšť spravedlivým i nespravedlivým« (Mt 5,45). A dnešní první čtení říká: »Budte svatí, poněvadž já, Hospodin, váš Bůh, jsem svatý!« (Lv 19,2). Tedy: „Žijte jako já, usilujte o to, oč usiluji já.“ Ježíš tak jednal. Neukázal prstem na ty, kdo jej nespravedlivě odsoudili a nelítostně zabili, nýbrž otevřel jim náruč na kříži. A odpustil těm, kdo mu vráželi hřeby do zápěstí (srov. Lk 23,33-34).

Chceme-li tedy být Kristovými učedníky, chceme-li se nazývat křesťany, toto je cesta. Jsme milováni Bohem, povolání milovat; je nám odpuštěno, abychom odpouštěli; pohnuti láskou, abychom lásku dávali a nečekali, až začnou druzí; jsme spaseni zdarma, abychom nepožadovali žádný zisk z dobra, které učiníme. Můžeš si třeba říci, že Ježíš přehání! Říká dokonce: »Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují« (Mt 5,44); mluví tak, aby vzbudil pozornost, ale zřejmě ani to nemá v úmyslu. Ježíš tady nevyjadřuje nějaký paradox, neužívá okřídlené úsloví; je přímý a zřetelný. Cituje starozákonní předpis a slavnostně prohlašuje: »Ale já vám říkám: milujte své nepřátele.« Jsou to promyšlená a cílená slova.

Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují. To je křesťanská novost. To je křesťanská odlišnost. Modlit se a milovat. To je to, co máme dělat, a to nejenom vůči těm, kteří nás mají rádi, nejenom vůči přátelům, nejenom vůči svému lidu. Ježíšova láska totiž nezná hranice ani bariéry. Pán od nás žádá odvahu milovat bez vypočítavosti. Ježíšovou mírou je totiž nezměrnost lásky. Kolikrát jen jsme opomenuli jeho požadavky a chovali se jako všichni! A přece toto přikázání lásky není pouhou provokací; je jádrem evangelia. Láska ke všem nepřipouští výmluvy, nekážeme pohodlnou obezřetnost. Pán nebyl obezřetný, nepřistupoval na kompromisy, požadoval *extrémismus lásky*. Jediným křesťanským extrémismem je láska.

Milujte svoje nepřátele. Prospěje nám opakovat si tato slova, aplikovat je ve vztahu k lidem, kteří s námi jednají špatně, vadí nám, přiči se nám je přijímat, připravují nás o klid. *Milujte svoje nepřátele.* Prospěje nám také, položíme-li si otázky: „Čím se v životě zabírám? Nepřáteli? Těmi, kdo mne nemají rádi? Anebo láskou?“ Nezaobírej se špatností druhých, těch, kdo o tobě špatně smýšlejí. Z lásky k Ježíši začni odzbrojovat svoje srdce. Kdo totiž miluje Boha, nemá v srdci nepřátele. Bohoslužba je opak nevraživosti. Proti nevraživosti se bojuje potíráním *kultu hořekování*. Kolikrát jen bédujeme nad tím, čeho se nám nedostává a co se nedaří! Ježíš ví, že se mnohé nedaří a že vždycky bude někdo, kdo na nás nevraží, i někdo, kdo nás bude pronásledovat. Od nás však žádá jen modlit se a milovat. To je Ježíšova revoluce, ta největší v dějinách: od nenáviděného nepřítele k milovanému, od kultu hořekování ke kultu darování. Taková je cesta, jsme-li s Ježíšem!

Můžeš však namítnout: „Chápu velikost ideálu, ale život je něco jiného! Pokud mám rád a odpouštím, pak nepřežiji ve světě, kde panuje logika síly a patrně každý myslí pouze na sebe.“ Je tedy Ježíšova logika ztrátová? V očích světa je ztrátová, ale v Božích očích je vítězná. Svätý Pavel nám ve druhém čtení říká: »Ať se nikdo neklame! [...] Moudrost totiž, jak ji chce tento svět, je v očích Božích pošetilost« (1 Kor 3,18.19). Bůh vidí dál. Ví, jak zvítězit. Ví, že zlo se přemáhá pouze dobrem. Takto nás zachránil, nikoli mečem, nýbrž křížem. Milovat a odpouštět znamená žít jako vítězové. Jestli budeme svoji víru bránit silou, prohrajeme. Pán by zopakoval i nám slova, která pověděl Petrovi v Getsemanech: »Zastrč meč do pochvy« (Jan 18,11). V Getsemanech dneška, v našem lhostejném a nespravedlivém světě, kde je naděje zdánlivě v agonii, nemůže křesťan jednat jako oni učedníci, kteří nejprve tasili meč a potom se rozutekli. Nikoli, řešením není tasit proti někomu meč, ani utéci před dobou, v níž žijeme. Východiskem je Ježíšova cesta: láska čínorodá a pokorná, láska »až do konce« (Jan 13,1).

Drazí bratři a sestry, Ježíš dnes svojí bezmeznou láskou zvedá laťku našeho lidství. Můžeme se nakonec zeptat: „A zvládneme to?“ Kdyby byl cíl nedosažitelný, Pán by po nás nechtěl, abychom jej dosáhli. Nedokážeme to však sami. Je to milost, o niž je třeba prosit. Prosit Boha o sílu milovat, a říci mu: „Pane, pomoz mi milovat, nauč mě odpouštět. Sám to nedokážu, potřebuji Tě.“ Prosit je třeba také o milost dívat se na druhé nikoli jako na překážky či komplikace, nýbrž na bratry a sestry hodné lásky. Velmi často prosíme o milosti pro sebe, málokdy však o to, abychom dovedli mít rádi. Neprosíme dostatečně o to, abychom uměli uplatňovat jádro evangelia v životě a být doopravdy křesťany. Ale „až nastane večer života, budeme souzeni podle toho, jak jsme milovali“ (srov. sv. Jan od Kříže, *Výroky o světle a lásce*, 59; v *Krátké spisy a korespondence*, KN, Kostelní Vydří, 1998). Zvolme dnes lásku, i když něco stojí, i když jde proti proudu. Nenechme se ovlivňovat obvyklým smýšlením, nespokojme se s polovičatostí. Přijměme Ježíšovu výzvu k lásce a budeme opravdovými křesťany a svět bude lidštější.

Angelus

23.2.2020

Překonat logiku střetu a objevit v sobě i druhých děti jediného Otce

Drazí bratři a sestry,

Sešli jsme se zde k modlitbě a reflexi o míru a údělu národů, žijících ve Středomoří. Na druhém břehu tohoto moře, zejména na severozápadě Sýrie probíhá nesmírná tragédie. Ze srdcí nás, pastýřů, stoupá mocná výzva k zainteresovaným aktérům mezinárodního společenství, aby byla učiněna přítrž lomozu zbraní, byl dopřán sluch pláči maličkých a bezbranných, byly dány stranou kalkulace a zájmy a přistoupilo se k záchraně civilistů a mnoha nevinných dětí, které za to platí.

Prosme Pána, aby pohnul srdci všech, aby mohli překonat logiku střetu, nenávisti a pomsty a znovu v sobě objevit syny jediného Otce, který nechává vycházet slunce pro dobré i pro zlé (srov. *Mt 5,45*). Prosme snažně Ducha svatého, aby každý z nás svými každodenními skutky lásky přispíval k vytváření nových vztahů, inspirovaných porozuměním, přijetím a trpělivostí a umožňoval tak zakoušet radost evangelia a šířit ji do každé oblasti života. Panna Maria, Hvězda mořská, na niž hledíme jako na nejvznešenější příklad věrnosti Ježíši a Jeho slovu, ať nám pomáhá touto cestou jít.

Ještě nežli se společně pomodlíme *Anděl Páně*, chci poděkovat ze srdce všem biskupům, kteří se účastnili tohoto setkání o Středomoří - hranici pokoje, jakož a - také mnoha - těm, kdo se různými způsoby přičinili o jeho zdařilý průběh. Díky všem! Přispěli jste k růstu kultury setkávání a dialogu v regionu, který je tolik důležitý pro mír ve světě.

Smiřte se s Bohem – Poselství papeže Františka k postní době

Vatikán. „Kristovým jménem vyzýváme: Smiřte se s Bohem!“ – slovy 2. listu Korintánům je nadepsáno poselství papeže Františka k postní době, které bylo dnes zveřejněno ve Vatikánu. Nese datum památky P. Marie Růžencové, 7. října, při papežově římské katedrále na Lateránu, jak je zvykem u pastoračních dokumentů.

Zdrojem křesťanské radosti je přijetí radostné zvěsti o Ježíšově smrti a zmrtvýchvstání. Ve světle tohoto poselství věřící člověk dokáže rozpoznat a odmítnout lež sugerující, že jsme pány svého života, a zastírající skutečnost, že se rodíme z Otcovy lásky. Lež o soběstatčnosti totiž nezřídkada vede k peklu již na zemi, upozorňuje Svatý otec. K rozjímání pro letošní postní dobu předkládá František citaci z apoštolské exhortace *Christus vivit*, věnované mladým lidem: „*Pohled' na rozepjaté paže ukřižovaného Krista a dovol, ať tě stále znovu zachraňuje. A když přijdeš vyznat své hříchy, pevně věř v jeho milosrdenství, které tě osvobozuje od viny. Kontempluj jeho krev prolitou s tak velikou láskou a nech se jí očistit. Tak budeš moci být vždy jako znovuzrozený*“ (č. 123).

Milosrdenství lze zakusit pouze „tváří v tvář“ ukřižovanému a zmrtvýchvstalému Pánu, zdůrazňuje dále papež a vyzdvihuje proto význam modlitby, která je dialogem od srdce k srdci a odpovědí na Boží lásku s vědomím, že jsme nezaslouženě milováni. „*V tomto příhodném čase se tedy nechme vést jako Izrael na poušti (srov. Oz 2,16), abychom konečně zaslechli hlas našeho Snoubence a s větší hloubkou a ochotou mu dali v sobě zaznít. Čím více se necháme vtáhnout do jeho slova, tím více se nám podaří zakusit jeho nezištné milosrdenství. Nenechme tedy uplynout toto období nadarmo, kvůli namyšlené iluzi, že snad jsme pánem času i způsobu našeho obrácení k Bohu.*“ – Vybízí František.

Čas nabízený k obrácení nemáme brát jako samozřejmost. Měli bychom ho přijímat s vděčností za to, že navzdory zlu v životech jednotlivce i církve a světa, Bůh s námi nepřerušuje spásonosný dialog. „*Skrze velikonoční tajemství svého Syna chce Bůh navázat dialog s každým člověkem. Nikoli takový, jaký se připisuje Athéňanům, „kteří se ničím jiným nezaměstnávali než tím, co nového by si mohli povědět nebo vyslechnout“ (Sk 17,21). Povídání vycházející z prázdné a povrchní zvědavosti je charakteristické pro světskou tvář každé doby. V naší době se k nám může vloupat i skrze zavádějící používání komunikačních prostředků.*“ – Zdůrazňuje papež.

Na závěr přivrací pozornost ke Kristovým ranám, které vidíme v našem světě na „*nevinných obětech válek, v mocichtivém zneužívání života od početí až po stáří, v nejrůznějších formách násilí a přírodních katastrofách, v nespravedlivém rozdělení přírodního a nerostného bohatství, v jakékoli formě obchodu s lidmi, v honbě za ziskem, která se stává formou modloslužby.*“ Svatý otec vybízí ke štědrosti k potřebným, ke sdílení, které činí člověka více člověkem.

Úsilí o vyjití z egosimu by se mělo promítnout také do změny ekonomických struktur, proto papež připomíná, že svolal na konec března (26. – 28. 3.) do Assisi mladé ekonomy, podnikatele a *changemakery*. „*Jak často opakuje magisterium, politika je významnou podobou lásky*“ (srov. Pius XI., *Proslov k FUCI*, 18.12.1927).

„*Pro nadcházející postní dobu prosím o přímlovu Nejsvětější Pannu Marii, abychom přijali výzvu nechat se smířit s Bohem, abychom zaměřili pohled svého srdce na velikonoční tajemství a obrátili se k otevřenému a upřímnému dialogu s Bohem. Budeme se tak moci stát tím, co Kristus říká svým učedníkům: solí země a světlem světa (srov. Mt 5,13–14),*“ končí papež František své poselství k postní době.

Kázání z Domu sv. Marty

25.2.2020

Papež: S duchem tohoto světa se nevyjednává

Vatikán. „S evangeliem nelze dělat kompromisy, jinak se podlehne zesvětštění,“ kázal papež při ranní mši v kapli Domu sv. Marty. Světským bažením a závistí se z člověka stává nepřítel Boha.

Papež komentoval obě liturgická čtení. V tom prvním svatý Jakub (4,1-10) vysvětluje, že »spřátelit se s tímto světem znamená zneprátnit se s Bohem«, to znamená podlehnout sobecké žádostivosti. Petruř

nástupce však začal od dnešního evangelia (Mk 9,30-37), kde Ježíš promlouvá k učedníkům, kteří se přeli o tom, kdo z nich je největší, a říká: »Kdo chce být první, ať je ze všech poslední a služebníkem všech«. „Soupeření je duch tohoto světa, před kterým varuje apoštol Jakub,“ dodal František.

„Je to světské dychtění, bažení po tom být důležitější než druzí a říkat: »To je moje zásluha, ne tamtoho«. Toto je zesvětštění, světský duch, a kdo se jej nadechne, dýchá nepřátelstvím k Bohu. Ježíš říká na jednom místě: Bud' jste se mnou nebo proti mně. Kompromisy s evangeliem neexistují. A kdo chce v životě dělat kompromisy s evangeliem, podléhá světskému duchu, který jde neustále na kompromisy, aby postoupil výše, vládl a byl největší.“

„Války a rozepře vznikají právě z těchto světských tužeb a vášní – pokračoval papež. A dnes prostupují války celým světem. Existují však také války mezi námi? Podobně jako rozmiška mezi apoštoly? – tážal se.

„»Podívejte, jaké kariéry jsem dosáhnul. Teď už nemohu couvnout!« – [říká si někdo v duchu]. Toto je zesvětštělý duch, to není křesťanské. »Musím vydělávat víc, abych měl víc peněz a víc moci« - tak mluví světský duch. Potom je tu i ničemnost drbů a pomluv. Odkud pocházejí: Ze závnsti. Velkým závnstivcem je ďábel, to víme. Říká to Bible. Ďáblouvu závnstí vstoupilo do světa zlo. Závnst tě hryže a popouzí k deptání, pomlouvání a ničení druhých.“

Všechna tato náruživost byla i mezi učedníky, ale Ježíš odvádí jejich pozornost jiným směrem:

„Kdo je v církvi nejdůležitější? Papež, biskupové, monsignoři, kardinálové, faráři nejhezčích farností, předsedové laických sdružení? Nikoli. Největším je v církvi ten, kdo se stává služebníkem všech, slouží všem; nikoli ten, kdo má více titulů. A na vysvětlenou vzal Ježíš dítě, postavil ho před učedníky, láskyplně jej objal a stejně tak láskyplně jim řekl: »Kdo přijme toto dítě, mne přijímá«, to znamená, že přijímá nejpokornějšího a služebníka. Taková je cesta. Duchu světa odporuje jediná cesta: Služba druhým, volba posledního místa; nikoli šplhounství.“

„Netřeba tedy vyjednávat s duchem světa, netřeba říkat: »Mám právo na toto místo, protože jsem dosáhl určitého postavení«. Zesvětštění vede k nepřátelství vůči Bohu, a proto – končil papež ranní kázání v Domě sv. Marty – je třeba naslouchat moudrým a povzbuzujícím slovům Ježíše z dnešního evangelia: »Kdo chce být první, ať je ze všech poslední a služebníkem všech.«

Generální audience

26.2.2020

Postní doba: vstup na poušť

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Dnes, na Popeleční středu začínáme postní dobu, čtyřicetidenní putování k Velikonocům, k srdci liturgického roku a víry. Tato cesta sleduje tu, kterou se vydal Ježíš, když na začátku svého veřejného působení odešel na čtyřicet dnů do pouště, aby se tam modlil, postil a byl pokoušen ďáblem. A právě o *duchovním významu pouště* bych k vám dnes chtěl promluvit. Co znamená poušť duchovně pro nás všechny, i pro nás, kteří žijeme ve městě.

Představme si, že jsme na poušti. První dojem, který by nás upoutal, by bylo obrovské ticho: žádné zvuky s výjimkou větrného poryvu a našeho dechu. Ano, poušť je místem zbaveným hluku, který nás obklopuje. Je to absence slov a dává prostor jinému Slovu, Božímu Slovu, které jako lehký vánek pohladí srdce (srov. 1 Král 19,12). Poušť je *místem Slova* s velkým „S“. Pán k nám totiž v Bibli rád promlouvá na poušti. Na poušti dal Mojžíšovi Desatero přikázání. A když se lid od Boha vzdálí a stane se nevěrnou nevěstou, Bůh řekne: »Zavedu ji *na poušť* a budu mluvit k jejímu srdci. Bude poslušná jak ve dnech své mladosti« (Oz 2,16-17). Na poušti se naslouchá Božímu Slovu, které jemně šumí. V první knize Královské se o Božím Slovu praví, že je jako šum jemného vánku. Na poušti se rodí důvěrnost s Bohem, Pánovou láskou. Ježíš se rád každý den odebíral na opuštěná místa, aby se modlil (srov. Lk 5,16). Učil nás, jak hledat Otce, který mluví v tichu. A není snadné ztišit se v srdci. Vždycky máme trochu snahu si povídat, pobýt s druhými, ne však ztišit se v srdci.

Postní doba je příhodný čas k tomu, abychom dali prostor Božímu Slovu. Čas vypnout televizi a otevřít Bibli. Čas na odtržení od mobilu a spojení s evangeliem. Když jsem byl dítě, neexistovala sice televize,

ale bylo zvykem neposlouchat rozhlas; půst je poušť. Čas odřeknout si a odložit mobil a napojit se na evangelium. Čas zřeknout se jalových slov, drbů, klevet a klábosení, a tykat Pánu. Čas pro rozmluvu a tykání Pánu. Čas věnovat se zdravé *ekologii srdce*, uklidit tam. Žijeme v prostředí, které je znečištěno mnohým verbálním násilím, útočnými a jedovatými slovy, která se šíří internetem. Urážky se dnes pronášejí, jako by to byl pozdrav. Jsme ponořeni do prázdných slov, reklam, záludných sdělení. Zvykli jsme si slýchat všechno o všech, a hrozí nám, že sklouzneme do zesvětštění, vedoucí k atrofii našeho srdce. A na tu neexistuje bypass, pouze ztišení. S námahou rozlišujeme Pánův hlas, který k nám mluví, hlas svědomí, hlas dobra. Ježíš nás volá na poušť a vybízí, abychom dopřáli sluch tomu, na čem záleží, je důležité a podstatné. Dáblu, který ho pokoušel, odpověděl: »Nejen z chleba žije člověk, ale z každého slova, které vychází z Božích úst« (Mt 4,4). Jako chléb a více než chléb potřebujeme Boží slovo, potřebujeme mluvit s Bohem, potřebujeme se *modlit*. Jedině před Bohem totiž vycházejí na světlo náklonnosti srdce a mizí obojakosti duše. Poušť je místo života, nikoli smrti, protože dialog vedený s Pánem vrací život.

Zkusme dále přemýšlet o poušti. Poušť je *místem podstatného*. Pohledme na svůj život: kolik zbytečností nás obklopuje! Ženeme se za tisícerými věcmi, které se zdají nezbytné, ale ve skutečnosti nejsou. Kolik by nám prospělo zbavit se té spousty zbytečností a objevit znovu to, na čem záleží, spatřit tváře těch, kdo jsou vedle nás! I v tom nám Ježíš dává příklad postem. *Půst* je umění odříkat se marností a nadbytku, abychom se dostali k podstatnému. Půst neslouží jenom ke zhubnutí, postit se znamená jít k podstatě, hledat krásu jednoduššího života.

A nakonec, poušť je *místem samoty*. I dnes, nedaleko od nás, je mnoho pouští a opuštěných. Jsou to osamocení a opuštění lidé. Kolik jen chudých a starých lidí žije mlčky vedle nás, bez povyku, odsunuti na okraj a odepsáni! Mluvení o nich nemá *mediální sledovanost*. Poušť nás však přivádí k nim, k těmto umlčeným, kteří nás mlčky prosí o pomoc. Tolik tichých pohledů nás žádá o pomoc. Postní cesta pouští je cestou *činorodé lásky* k těm nejslabším.

Modlitba, půst, skutky milosrdenství – to je cesta postní pouští.

Drazí bratři a sestry, slovy proroka Izaiáše nám Bůh dává tento příslib: »Hle, já dělám věci nové, *cestu vytvořím na poušti*« (Iz 43,19). Na poušti se nám otevírá cesta, která vede ze smrti do života. Vstupme s Ježíšem na poušť, odkud vyjdeme a okusíme Velikonoce, moc Boží lásky, jež obnovuje život. A bude tomu s námi jako na poušti zjara, kdy nečekaně – „z ničeho“ – vypučí výhonky a stonky. S odvahou vstupme na poušť postní doby, následujme na poušti Ježíše a naše pouště rozkvetou s Ním.

27.2.2020

Papež František - »Hořkosti v kněžském životě«

Vatikán. Setkání římského biskupa s kněžími, působícími v jeho diecézi, konané vždy na začátku postní doby, proběhlo tentokrát bez přítomnosti papeže, který v důsledku lehké zdravotní indispozice zůstal doma. Účastníci tohoto setkání - které se za pontifikátu papeže Františka začalo konat v Lateránské bazilice formou duchovní obnovy, spojené s možností přijmout svátost smíření - však nepřišli o papežovu promluvu, kterou jim namísto něho přečetl generální vikář římské diecéze, kardinál Angelo de Donatis. Svätý otec ji nadepsal „*Hořkosti v kněžském životě*“. I když její podtitulek - *úvahy ad intra* - dává na srozuměnou, komu je určena především, nebude bez užítku pro kohokoli, kdo se s ní seznámí. Přinášíme její první část:

„Nechci uvažovat ani tak o souženích, která plynou z kněžského poslání. Ta jsou dobře známa a podrobně diagnostikována. Rád bych při této příležitosti mluvil o jednom subtilním nepříteli, který se mnoha způsoby maskuje, skrývá a jako parazit nás pozvolna okrádá o radost z poslání, ke kterému jsme byli povoláni. Chtěl bych mluvit o hořkostech soustředěných na vztah k víře, k biskupovi a spolubratřím. Víme, že mohou mít jiné kořeny a podoby. Tyto však shrnují mnohá moje setkání s některými z vás.

Předesílám nejprve dvě poznámky. Za první: tyto řádky jsou plodem naslouchání několika seminaristům a kněžím různých italských diecézí a nemohou a nemají být vztahovány na nějakou specifickou situaci. A za druhé: většina kněží, které znám, jsou ve svém životě spokojeni a považují tyto hořkosti za součást normálního života, bez dramát. Dal jsem zaznít spíše tomu, co slýchám, než abych na to vyjadřoval svůj názor.

Pohlížet zpřímá na vlastní hořkosti a vyrovnávat se s nimi nám umožňuje být v kontaktu se svým lidstvím, pozeňnaným lidstvím. A připomínat si tak, že jako kněží nejsme povoláni k všemohoucnosti, nýbrž že jsme hříšníci, kterým bylo odpuštěno a kteří byli posláni. Jak řekl sv. Irenej, „co není přijato, není vykoupeno“ (*Adversus heareses*, I,6,1). Dovolme i „hořkostem“, aby nám ukazovaly cestu, jak se více klanět Otci, a pomohly nám nově zakoušet sílu Jeho milosrdného pomazání (srov. *Lk 15,11-32*). Řečeno spolu se žalmistou: »Můj nářek jsi obrátil v tanec, rozvázals mou žínici, přepásals mě radostí, aby ti zpívala má duše bez ustání« (*Žl 30,12-13*).

První příčina hořkosti: problém s vírou

»My však jsme doufali, že je to on« svěřují se Emauzští učedníci mezi sebou (srov. *Lk 24,21*). Kořenem jejich hořkosti je zklamání naděje. Je však zapotřebí se ptát: Zklamal nás Pán anebo jsme nahradili naději svými očekáváními? Křesťanská naděje skutečně neklame a neselhává. Naděje není přesvědčení, že bude lépe, nýbrž že všechno, co se děje, má smysl ve světle Paschy. Avšak křesťansky doufat, jak učil svatý Augustin Probu, znamená vést důkladný život modlitby. Tam se lze naučit, jak rozlišovat mezi očekáváními a nadějemi.

Hluboká příčina hořkosti tedy může tkvít spíše ve vztahu k Bohu než ve zklamání z pastorače. Někdy se zdá, že Bůh nedbá na očekávání plného a hojného života, které jsme měli v den svěcení. Někdy je to neukončená adolescence, jež brání přejít od snů ke *spes*. Možná se jako kněží projevujeme příliš „spořádaně“ ve vztahu k Bohu a neodvažujeme se v modlitbě protestovat, což však žalmista činí nezřídka, a to nejenom za sebe, ale také za svůj lid, protože pastýř nese také hořkosti svého lidu. Žalmy však byly také „cenzurovány“, a stěžlí si osvojujeme tuto protestní spiritualitu. Upadáme tak do cynismu, nespokojenosti a jakési frustrace. Opravdový, zralý protest se vznáší nikoli proti Bohu, nýbrž před Ním, protože se rodí z důvěrnosti k Němu. Orant Mu připomíná, kým Otec je a co je hodné Jeho jména. Máme Jeho jméno posvěcovat, ale někdy je na učednících, aby probudili Pána a řekli Mu: »Mistře, je ti to jedno, že hyneme?« (*Mk 4,35-41*). Pán nás tímto způsobem chce vtáhnout do účasti na svém kralování. Ne jako diváky, ale jako aktivní účastníky.

Jaký je rozdíl mezi očekáváním a nadějí? Očekávání se rodí, když vynakládáme život na jeho záchranu: plahočíme se za jistotami, odměnami a postupem... Když dosáhneme toho, co chceme, cítíme se, jako bychom nikdy neměli zemřít a že tomu tak bude pořád! Protože se vztahujeme k sobě. Naděje je však něco, co se rodí v srdci rozhodnutím více se nebránit. Uznám-li své meze a že ne všechno začíná a končí mnou, pak rozpoznám význam důvěry. Učil o tom již teatin Lorenzo Scupoli ve svém spise *Duchovní boj*. Klíčem všeho je dvojí a simultánní hnutí, totiž nedůvěry v sebe a důvěry v Boha. Doufám nikoli tehdy, kdy už se nedá nic dělat, nýbrž tehdy, kdy se přestanu starat pouze o sebe. Naděje se opírá o smlouvu: Bůh mne oslovil a slíbil v den svěcení, že můj život bude plný v hojnosti a chuti blahoslavenství i v soužení jako u všech lidí, ale nádherný. Můj život bude lahodný, pokud budu konat Paschu, nikoli půjde-li vše, jak říkám já.

A tady se stává zřetelným něco dalšího. K porozumění těmto procesům nestačí jen naslouchat dějinám. Je třeba naslouchat jim i svému životu ve světle Božího Slova. Emauzští učedníci překonali zklamání, když jim Zmrtvýchvstalý otevřel mysl, aby porozuměli Písmu. Bude tedy lépe nejenom proto, že vyměníme představené nebo úkoly či strategie, nýbrž díky útěše přijaté ze Slova. Prorok Jeremiáš vyznal: »Tvé slovo se mi stalo radostí a potěšením srdce« (*Jer 15,16*).

Hořkost, která není vinou, je třeba přijmout. Může to být velká příležitost. Asi také ozdravná, protože rozsvítí vnitřní kontrolku: pozor, zaměnil jsi jistoty za smlouvu, stáváš se „nechápatým a zatvrzelým“. Existuje hořkost, která nás může přivést k Bohu. Akceptujme ji a nezlobme se na sebe. Může být dobrá. Také svatý František ji zakusil, jak připomíná ve svojí *Závěti* (srov. *Františkánské prameny*, 110). Hořkost se změní v lahodnost a laciné, světské sladkosti se promění v hořkosti.“